

Баланенко А. О., студентка,
Миколаївський інститут права Національного
університету «Одеська юридична академія», м. Миколаїв
Науковий керівник: Крецул В. І., старший викладач

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУТУ ДОБРОВІЛЬНОЇ ВІДМОВИ ВІД ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

Вивчення досвіду зарубіжних країн щодо питання добровільної відмови від вчинення злочину повинно мати позитивний вплив на розвиток українського кримінального законодавства, а тому пропонуємо проаналізувати особливості даного інституту в законодавстві Англії, Франції, Німеччини, США.

В англійському кримінальному праві проблема питання добровільної відмови від вчинення злочину не врегульована на законодавчому рівні. Так, відповідно до загального кримінального права Англії, замах на злочин визнається самостійним злочином, а тому питання добровільної відмови від вчинення злочину взагалі не повинно мати місця. Якщо діяння особи формує замах на злочин, то англійський законодавець визначає це як закінчений злочин, незалежно від подальшої поведінки виконавця, а саме чи добровільно чи ні він відмовився від закінчення злочину до кінця.

Інколи в англійській кримінально-правовій доктрині зазначається, що особа може бути звільнена від кримінальної відповідальності за підбурювання до вчинення злочину у випадку добровільної відмови від спільного вчинення злочину. При цьому така відмова повинна бути здійснена до того, як виконавець доведе злочин до кінця, або до моменту коли настануть негативні наслідки від вчиненого злочину (матеріальний склад злочину) [1, с. 312].

У кримінальному законодавстві США є окремі норми, що регулюють питання «добровільної відмови від вчинення злочину». Добровільна відмова можлива лише при співучасті. Добровільна відмова від вчинення злочину стосується виключно виконавця і є безумовною підставою для закриття кримінального провадження судом.

Однак, американські судді практично не застосовують даний інститут, вважаючи, що за своїм змістом добровільна відмова є «такою ж небезпечною, як і вчинений злочин». Існує достатня кількість судових рішень, у яких судді встановлювали заборону щодо можливості добровільної відмови від злочину з боку обвинуваченого [2, с. 617].

У Франції не існує спеціальної норми у Кримінальному кодексі, яка б встановлювала поняття та зміст «добровільної відмови від вчинення злочину». В теорії кримінального права відсутність добровільної відмови від вчинення злочину (проступку) представляє собою суб'єктивну сторону

кримінально караного замаху на злочин. Норма про замах за французьким кримінальним законодавством передбачає можливість не доведення злочину до кінця лише за умови наявності обставин, які не залежать від волі особи. Відповідно, замахом не можливо визнати випадок, коли особа добровільно відмовилась від доведення злочину до кінця.

Однак, французький законодавець в Особливій частині Кримінального кодексу окремо передбачає спеціальні випадки звільнення від кримінальної відповідальності особи у зв'язку з добровільною відмовою від вчинення злочину. Так, відповідно до статті 442-1 Кримінального кодексу Франції, будь-яка особа, яка намагалась вчинити терористичний акт, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона попередила адміністративні та судові органи влади та при цьому дії цієї особи дозволили попередити вчинення злочинного діяння або допоможуть встановити інших співучасників злочину [3].

Окремо КК Франції передбачає спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності у випадку добровільної відмови від вчинення злочин за деякі політичні злочини.

Щодо законодавства ФРН, стосовно інституту добровільної відмови (абз. 1 § 24 КК ФРН), не карається за замах та особа, яка добровільно відмовляється від подальшого виконання діяння (незакінчений замах) або перешкоджає доведенню діяння до кінця (закінчений замах) [4]. У разі настання шкідливих наслідків виконавець злочину не підлягає кримінальній відповідальності за умови, що він продемонстрував добровільні і наполегливі зусилля, спрямовані на те, щоб перешкодити закінченню діяння. Тобто абз. 1 § 24 КК ФРН передбачає три умови добровільної відмови: 1) особа має добровільно відмовитися від подальшого виконання діяння або 2) перешкодити доведенню його до завершення; 3) якщо діяння і без сприяння того, хто відмовився, доводиться до завершення, то він не карається за умови його добровільних і наполегливих зусиль перешкодити завершенню діяння. Відповідно, вказані зусилля, яких докладає особа і які вимагаються для такої відмови, мають ґрунтуватись на волі до відмови, тобто виконавець або учасник, вчиняючи конкретну дію, має бажати запобігання результату (перешкоджання завершенню діяння). При цьому має бути відмова від діяння в цілому.

Таким чином, кримінальне законодавство французької системи не містить спеціальних норм про звільнення від кримінальної відповідальності при добровільній відмові. Це питання вирішується шляхом формулювання однієї з однак поняття замаху. Германська система, навпаки, традиційно включає окремі норми про добровільну відмову. Діюче кримінальне законодавство України відрізняється від класичних кримінально-правових систем – французької та германської тим, що з одного боку, в законі є окремі норми про добровільну відмову

(ст.ст. 17, 31 КК), а з іншого – однією з ознак замаху закон передбачає недоведення злочину до кінця з причин, що не залежали від волі особи. З точки зору можливого врахування при удосконаленні КК України є положення § 24 КК ФРН стосовно: неповного виконання діяння, що дозволяє розмежувати добровільну відмову із закінченим замахом; визначення можливості в особи, яка вчиняє добровільну відмову, продовжити виконання діяння, від якого вона відмовляється (це дозволяє розмежувати цей акт поведінки особи із невдалим замахом); конкретизації ознак (характеристик) добровільної відмови при бездіяльності; визначення змісту поняття добровільності; нездатності особи керувати своїми діями та впливу цього на звільнення від кримінальної відповідальності.

Література

1. Уголовное право зарубежных стран. Общая часть: учеб. пос. / под ред. И. Д. Козочкина. – М.: Институт международного права и экономики, 2003. – 576 с.
2. Крылова Н. Е., Серебренникова А. В. Уголовное право зарубежных стран / под ред. Н. Е. Крыловой. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во Юрайт, 2011. – 1290 с.
3. Кримінальний кодекс Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1242733&subID>
4. Кримінальний кодекс ФРН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1242733&subID>

УДК 343.326

Баран М. В., студентка,
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів
Науковий керівник: Парасюк Н. М., к.ю.н., доцент

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТЕРОРИЗМ

Серед безлічі проблем сучасності проблема тероризму займає особливе місце. Незважаючи на те, що тероризм, як явище суспільно-політичного життя, існує досить давно, масштаби, які прийняла сьогодні ця загроза, безпрецедентні. Ця загроза набула планетарного характеру і стала однією з глобальних проблем людства. На сьогодні терористи все менше загрожують використанням зброї масового ураження. І все частіше апелюють до потенційних жертв через повідомлення у мережі Інтернет, засоби масової інформації тощо. Усе це є проявом інформаційного тероризму, який несе не меншу загрозу, ніж інші прояви терористичної діяльності.